

Het ding der dingen

Wat is van belang? De afgelopen maanden zetten dit vraagstuk voor eenieder op de agenda. De gezondheid op zich, maar natuurlijk ook de aanwezigheid en afwezigheid van collega's, scholieren en studenten. De medemens stond centraal. Toch was er meer dat gemist kon worden. En dat blijktbaar van belang is. De wereld der apparaten, want ook die stond onder druk. Niet mensgerelateerd, of toch?

De wereld der apparaten, welk apparaat werd gemist? Laten we beginnen met te zeggen dat apparaten maar apparaten zijn, maar in sommige gevallen toch echt meer in zich hebben. Het is een spiegel van bijvoorbeeld menselijk vernuft. Een eenvoudig nietapparaat, een perforator, het is niet gewoon een handig dingetje: er zit intelligentie achter. En of het nou een mens of een apparaat is, een zekere intelligentie moet je op een dag zien. Dat je kunt denken: zo dat is even mooi bedacht of gefikt. Bovendien hebben apparaten historie in zich: in het ontstaan, maar ook als het gaat om de evolutie van het apparaat zelf. Er zijn natuurlijk apparaten of dingen die gelijk al 'de top' van hun kunnen hebben gehaald; denk aan een paperclip of

dat het een kopje koffie bij de ander kan leveren, het is een kwestie van tijd! Douwe Egberts en Philips en het waterbedrijf komen wellicht met een ingebouwd nevenstuk dat zoiets mogelijk maakt. *"Ah, collega, u wilt melk, ik druk even op de entertoets en u krijgt het. By the way hoe is het weer daar bij jou in Madrid?"* Ja, voor de helderheid: apparaten zijn er ook om de fantasie te prikkelen. Om met je gedachten aan de loop te gaan en te komen tot futuristische toekomstperspectieven.

O ja, en het apparaat dient ook de mode, het kunnen tonen van de eigen smaak. Of het belang dat je in de ander stelt als deze een ding of apparaat mag gebruik-

Dat wat een mens in zijn volheid nodig heeft (behalve die gezondheid dus): het kopieerapparaat

een punaise, er zijn ook dingen die zich steeds maar verder laten moderniseren. De telefoon is zo'n apparaat dat zich maar door lijkt te ontwikkelen. En dat, niet onbelangrijk, steeds meer functionaliteiten in zich heeft. Dat is ook een confrontatie: het is niet meer gewoon bellen met de vaste lijn, nee, het apparaat lijkt meer een samenballing in zich te krijgen van alle mogelijke behoeften die een mens zich maar kan bedenken en zich kan laten aanpraten.

In deze Covid19-periode was dat apparaat natuurlijk aan onze zijde, net als onze laptop. Zo, wat kon dat apparaat veel! We waren er behoorlijk mee in ons sas dat dit laptopje er nu voor zorgde dat we gewoon geheel vanuit huis ons werk konden doen. Dat het nog geen koffie kan zetten of dat het nog niet kan zorgen

ken. Er zijn werkgevers die een schrijvende werknemer een heuse Parkerpen ter beschikking stellen, er zijn er die kiezen voor de blauwe Bic-pen met drukknop, of, als de werkgever echt het handmatig schrijven in de ban wil doen maar dat niet wil zeggen, die je een doorzichtige, vijfhoekige Bic-pen geven. Als je met zo'n pen moet werken, nou, dan weet je wel hoe er gekeken wordt naar mens-en-apparaat, maar ook naar jou als mens. Ik zie het als bewust symbool van menselijke ontoring en eigenlijk vind ik dat bij een sollicitatiegesprek getoond moet worden dat je behalve bijvoorbeeld een bepaald type mobiel en laptop ook een bepaald type pen op kosten van de baas mag gebruiken. Op basis van dat, plus de kwaliteit van de koffie tijdens het sollicitatiegesprek, kan je een juiste inschatting maken van hoe men over secundaire

Marc den Elzen

arbeidsvoorwaarden denkt en wat voor mensvisie er op de werkplek heerst. Het onderwijs heeft daarin vaak een negatieve naam, maar laten we wel wezen: dat is op meer werkplekken. Men onteert en trommelt zich op de borst dat men bezuinigd heeft of o zo kostenbewust te werk gaat.

Dan het meest ondergewaardeerde apparaat: de kopieermachine. O, toen ik Covid19-weer-naar-mijn-werk mocht en bij dat apparaat stond, wist ik echt wat ik de afgelopen maanden gemist had. Dat wat een mens in zijn volheid nodig heeft (behalve die gezondheid dus): het kopieerapparaat. Ik gaf gelijk zes opdrachten en toen ik bij het ding der dingen stond, gebeurde het al: ik luisterde, ik liet mij door het geklapper en geronk hypnotiseren en liet, jawel, mijn gedachten echt ten volle gaan. Wat kun je bij een dergelijk apparaat? Niets. Maar wat doe je? Dat is liefdevol luisteren, dat is je gedachten laten gaan, omdat het gaat zoals het gaat, omdat het niet te versnellen, niet te vertragen is, maar dat er onder-tussen een cadans hoorbaar is, dat het ritme van het werkend leven doorbreekt en dat je laat wegdromen, zalig. Ik wil geen stilteplek op mijn werk: ik wil bij een kopieerapparaat kunnen staan dat desnoods 'fake' de blaadjes lijkt uit te poepen. Ik wil mijn eigen placebokopieerapparaat! Fysiek naar mijn werk? Dan moet dat apparaat er zijn.

En o ja, toen gebeurde het: daar waarin de productiviteit van het apparaat nog meer echt zit... Er kwam een collega die ook wilde kopiëren. Had ik die ochtend nog niets tegen haar gezegd, nu bleek waarom het placebo-achtige apparaat er moet zijn: eindelijk was er een gesprek en niet over ditjes of datjes, nee natuurlijk niet, bij het ding der dingen, bij het ding dat dromen stimuleert, dat reflectie uitstraalt, ging het gesprek

over een echt van belang zijnd onderwerp. Over het werk, maar dan echt 'over' werk. Noem het een gesprek over de structuren en wat daarin klopt of niet klopt, etc. Let wel: het had ook over het weer kunnen gaan, maar dan nog heeft het het overstijgende. Heeft het een productiviteit in zich die vanuit huis niet te simuleren is.

Waarom gaan we naar ons werk? Ik zeg: om het kopieerapparaat en de collega die je bij dat apparaat kunt aantreffen. Maar nu komen we bij een punt: hoe ziet de werkgever dit apparaat? Hoe ziet hij dit kopieermoment en wachtmoment van die ander? Ziet de werkgever de dimensievolle productiviteit? Of juist het verlies aan productiviteit en denkt hij dat we juist een snellere nodig hebben, een papier-spuwend object. Of juist dat in het kader van MVO, dit apparaat weg moet, want we moeten meer papierloos werken.

O, o, ik vrees met grote vreze... Als dat gebeurt, dan is het placebo-apparaat helemaal nodig. Als je iets wilt gaan lezen, dan mag, nee, dan moet je naar dat apparaat toelopen en dan moet je bijvoorbeeld drie minuten luisteren naar het apparaat... Wellicht komt er een andere collega, wellicht droom je zelf weg, maar daarna mag je pas papierloos lezen.

En dat je dus even bewogen hebt, fysiek dan, prima. Maar juist de psychische beweging die het apparaat met zich meebrengt, is onmisbaar. Dus leve het kopieerapparaat! Het ding der dingen! Het hoogtepunt van menselijk vernuft!

Marc den Elzen